

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-17>

УДК 336.71:005.334:330.341.1(477)(4-67ЄС)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF A SYSTEM FOR ENSURING THE SECURITY OF LENDING TO ENTERPRISES BY BANKING INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Завада Віталій Ярославович

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2798-5403>**Zavada Vitalii**

Private Higher Education Establishment "European University"

Стаття присвячена актуальним питанням розвитку системи забезпечення безпеки кредитування підприємств в Україні в умовах євроінтеграції. Визначено, що кредитування підприємств є ключовим елементом фінансової системи України, забезпечуючи бізнес фінансовими ресурсами для розвитку виробництва, реалізації інвестиційних проєктів та впровадження інновацій. В умовах євроінтеграції зростає значення безпеки кредитних операцій, прозорості та ефективності використання коштів. Проаналізовано співвідношення кредитів, наданих банками, до ВВП за 2022–2024 рр., показано динаміку обсягів кредитування підприємств та концентрацію ресурсів у ТОП-5 банках. Виявлено основні виклики: високий рівень кредитних ризиків, недостатню прозорість використання коштів, обмежені державні гарантії, низьку адаптацію до європейських стандартів та вплив макроекономічних і воєнних ризиків. Обґрунтовано напрями вдосконалення системи безпеки кредитування: впровадження сучасних механізмів оцінки платоспроможності, цифрових платформ моніторингу, розширення державних гарантій, інтеграція європейських стандартів управління ризиками та розвиток страхових і публічно-приватних механізмів, що сприятиме фінансовій стабільності та підтримці розвитку підприємств.

Ключові слова: кредитування підприємств, фінансова безпека, кредитний портфель, непрацюючі кредити, кредитні ризики, банківська система, євроінтеграція, державні програми.

Lending to enterprises constitutes a critical element of the financial system of any country, as it provides businesses with the necessary financial resources to develop production capacities, implement investment projects, and introduce innovations. In the context of Ukraine's European integration, the importance of ensuring the security of credit operations has significantly increased due to heightened competition in the financial market and stricter requirements for transparency and efficiency in the use of credit resources. Maintaining stability and security in enterprise lending has become particularly relevant amid macroeconomic instability, driven by global crises and internal economic factors, including ongoing military operations in Ukraine. Based on data from the State Statistics Service of Ukraine and the National Bank of Ukraine, an analysis was conducted on the ratio of bank loans to gross domestic product (GDP) over the period 2022–2024. In 2022, Ukraine's nominal GDP amounted to UAH 5,191,028 million, with total client loans of UAH 1,036,213 million, including UAH 801,413 million provided to business entities. The ratio of client loans to GDP reached 20%, while loans to business entities accounted for 15.4%, representing 75.5% of the total loan portfolio. In 2023, despite the increase in nominal GDP to UAH 6,537,825 million, lending to enterprises slightly decreased to UAH 783,690 million, reducing the loan-to-GDP ratio to 12%, though the share of business loans in the total portfolio remained stable at 76.4%, reflecting the sustained priority of financing business entities under heightened risk conditions. By 2024, enterprise lending increased to UAH 850,581 million with GDP at UAH 7,658,659 million, corresponding to a ratio of 11.1%, and the share of loans to enterprises was 74.7%, indicating a gradual recovery of lending activities supported by improvements in the macroeconomic environment and the

adaptation of banking procedures to modern credit security requirements in the context of European integration. Analysis of these ratios demonstrates the necessity of a comprehensive approach to credit risk management, improvement of mechanisms for assessing enterprise creditworthiness, and expansion of state-backed credit support instruments. Promising directions include the implementation of modern digital technologies for monitoring credit operations, increasing transparency in the use of credit funds, and applying state loan guarantee programs for small and medium-sized enterprises. Additionally, the concentration of corporate lending in a few major banks highlights the need for enhanced risk management practices, particularly for large corporate borrowers, and the adoption of measures to strengthen lending security. Key challenges include high credit risk and loan defaults, insufficient transparency in fund utilization, limited state guarantees, inadequate adaptation of banking procedures to European standards, the impact of macroeconomic and military risks, and the concentration of financial resources among large banks. Addressing these challenges requires digitalization of banking processes, integration of EU risk management standards, development of state guarantees, and implementation of risk mitigation mechanisms. Overall, a systematic and integrated approach to enhancing the security of enterprise lending will contribute to financial stability, increase investment attractiveness, and support business development in the post-crisis and post-war recovery period.

Keywords: corporate lending, financial security, loan portfolio, non-performing loans, credit risks, banking system, European integration, government programs.

Постановка проблеми. Кредитування підприємств є ключовим елементом забезпечення економічного розвитку країни, створенням умов для інвестиційної активності та інновацій. Але в умовах фінансової нестабільності, високого рівня кредитних ризиків та адаптації до європейських стандартів виникає необхідність удосконалення системи забезпечення безпеки кредитування. Стабільність та безпека фінансового сектору – це фактори забезпечення фінансової та, як наслідок, національної безпеки країн та наднаціональних об'єднань. У зв'язку з цим забезпечення фінансової безпеки держави безпосередньо пов'язане з підвищенням ефективності фінансового сектору, сприянням інноваційному соціально-економічному розвитку країни та являє собою комплекс заходів: проведення ефективної грошово-кредитної політики, реформування банківської системи та фінансових ринків. Формування системи забезпечення безпеки кредитування підприємств в Україні має відбуватися на основі розробки відповідної наукової теорії, концепції, стратегії та тактики, реалізації адекватної політики, наявності необхідних інститутів, застосування заходів, підходів та методів її забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему забезпечення безпеки кредитування підприємств в Україні досліджують такі автори, як: Є. М. Андрушак, А. М. Білоченко, О. В. Дзюблюк, А. О. Касич, О. О. Підкуйко,

А. В. Ткач та ін. Вони акцентують увагу на комплексному підході до управління кредитними ризиками, впровадженні цифрових технологій для моніторингу кредитних операцій та розвитку державних програм гарантування. Проте інтеграція українських банків до європейського фінансового простору та її

вплив на безпеку кредитування потребують додаткового дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявні наукові напрацювання, недостатньо вивченими залишаються питання адаптації банківських механізмів оцінки кредитних ризиків до стандартів ЄС, впровадження системи цифрового контролю за використанням кредитних ресурсів, створення інструментів страхування ризиків та забезпечення прозорості кредитних операцій для підприємств різних секторів економіки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану кредитування підприємств в Україні, виявлення основних проблем та перспектив, а також обґрунтування напрямів удосконалення системи забезпечення безпеки кредитування підприємств у контексті євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитування підприємств є одним із ключових елементів функціонування фінансової системи країни, оскільки забезпечує підприємства необхідними фінансовими ресурсами для розвитку виробничих потужностей, реалізації інвестиційних проєктів та впровадження інновацій. В умовах інтеграції України до Європейського Союзу підвищується значення безпеки кредитних операцій, адже зростає конкуренція на фінансовому ринку та посилюються вимоги до прозорості і ефективності використання кредитних ресурсів [1, с. 57]. Забезпечення стабільності та безпеки кредитування стає особливо актуальним на фоні макроекономічної нестабільності, що зумовлена впливом глобальних кризових явищ та внутрішніх економічних факторів, включно з військовими діями на території

України. На основі даних Державної служби статистики України [7] та Національного банку України [8] проведено аналіз співвідношення кредитів, наданих банками, до валового внутрішнього продукту (ВВП) за період 2022–2024 рр. (рис. 1).

У 2022 році номінальний ВВП становив 5191028 млн грн, при цьому обсяг кредитів, наданих клієнтам, склав 1036213 млн грн, а суб'єктам господарювання – 801413 млн грн. Відношення кредитів, наданих клієнтам до ВВП, становило 20%, а кредитів, наданих суб'єктам господарювання, – 15,4%. Питома вага кредитів підприємствам у загальній сумі кредитів, наданих клієнтам, становила 75,5%.

У 2023 році, незважаючи на збільшення номінального ВВП до 6537825 млн грн, спостерігається незначне зниження обсягів кре-

дитування підприємств – 783 690 млн грн, що зумовило зниження відношення кредитів до ВВП до 12%. Водночас питома вага кредитів підприємствам у загальному портфелі кредитів залишилася стабільною – 76,4%, що свідчить про утримання пріоритетності фінансування суб'єктів господарювання, хоча обсяги кредитування демонструють певну консервативність банківських установ в умовах підвищених ризиків.

У 2024 році відзначається зростання обсягів кредитування підприємств до 850581 млн грн при ВВП 7658659 млн грн, що відповідає відношенню 11,1%. Питома вага кредитів, наданих підприємствам, склала 74,7%, зберігаючи стабільну частку в кредитному портфелі. Така динаміка свідчить про поступове відновлення кредитування еконо-

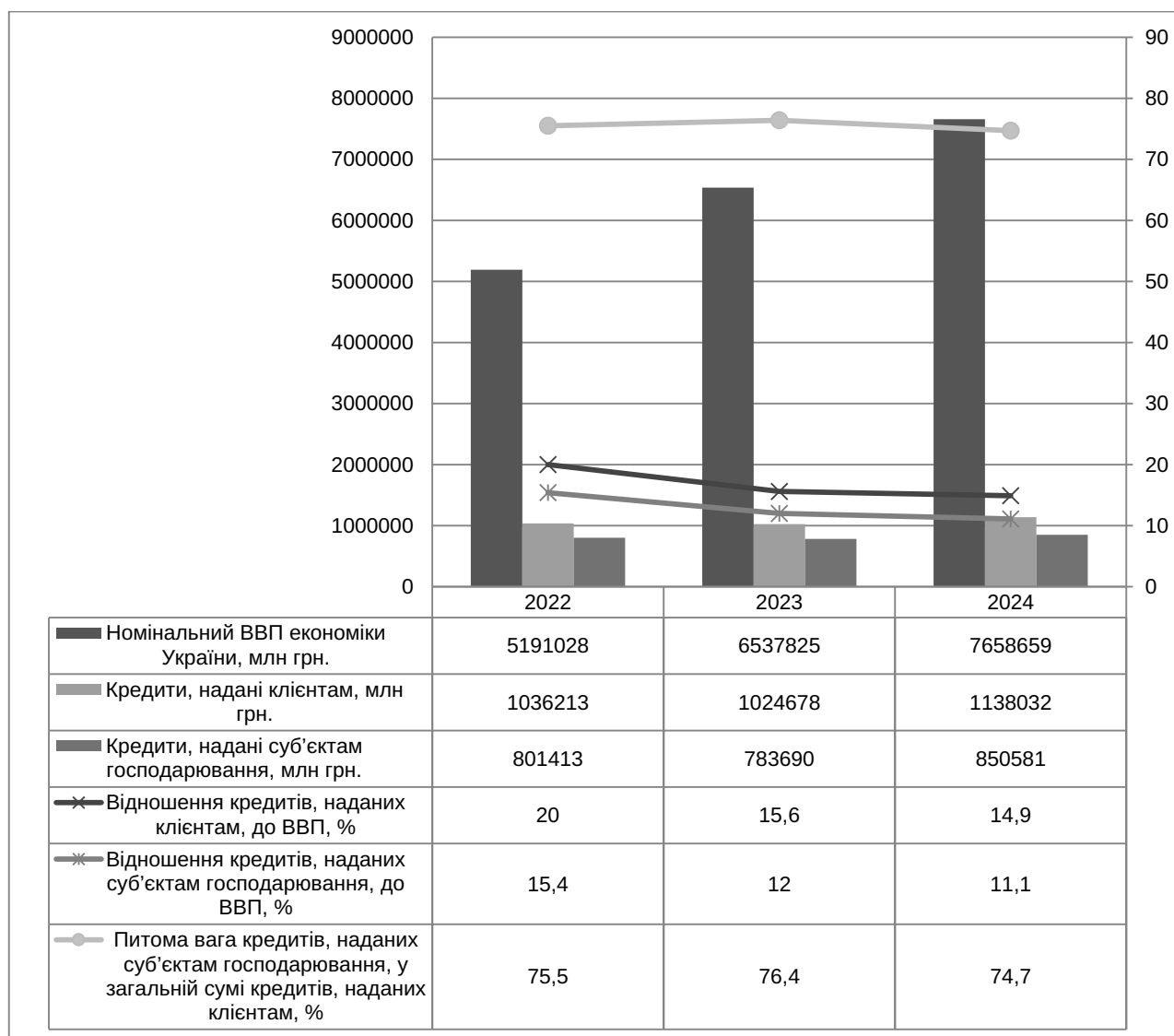

Рис. 1. Співвідношення кредитів наданих банками до ВВП держави за 2022–2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [7; 8]

міки, що обумовлено покращенням макроекономічної ситуації та адаптацією банківських процедур до сучасних вимог безпеки кредитування в умовах євроінтеграції.

Аналіз співвідношення кредитів до ВВП дозволяє зробити висновок про необхідність комплексного підходу до управління кредитними ризиками, удосконалення механізмів оцінки платоспроможності підприємств та розширення інструментів державного забезпечення кредитів [2; 3, с. 9]. Зокрема, перспективними напрямками є впровадження сучасних цифрових технологій для моніторингу кредитних операцій, підвищення прозорості використання кредитних коштів та застосування державних програм гарантування повернення кредитів для малого та середнього бізнесу.

Таким чином, співвідношення кредитів, наданих банками до ВВП, є важливим показником фінансової безпеки та ефективності кредитної політики, що визначає здатність банківського сектору підтримувати розвиток підприємств та стабільність економіки в умовах євроінтеграції.

Рис. 2 демонструє структуру кредитування юридичних осіб найбільшими банками України у 2024 році. Загальна сума кредитів, наданих ТОП-5 банками, свідчить про концентровану роль декількох фінансових установ у

забезпеченні фінансових потреб корпоративного сектору.

Лідером за обсягом наданих кредитів є «Приватбанк» із показником 184010558 тис. грн, що становить значну частку кредитного портфеля серед усіх банківських установ. Друге місце займає «Укрексімбанк» із сумою 109148179 тис. грн, що відображає важливу роль державних банків у фінансуванні підприємств, зокрема тих, що здійснюють експортно-імпортні операції та стратегічні виробництва. Ощадбанк, третій у рейтингу, надав 95478213 тис. грн, підтверджуючи свою участь у підтримці корпоративного сектору через широкий спектр кредитних продуктів. Варто відзначити, що «УКРГАЗБАНК» та «ПУМБ» завершують ТОП-5 із показниками 52955713 тис. грн та 38093892 тис. грн відповідно. Хоча їх обсяги значно менші порівняно з лідерами, вони продовжують виконувати важливу функцію фінансування середнього та малого бізнесу, а також спеціалізованих галузей економіки. Варто відзначити, що кредитування юридичних осіб у 2024 році залишається досить концентрованим, і основний обсяг кредитних ресурсів зосереджений у великих банківських установах [4, с. 36]. Це вказує на необхідність удосконалення системи управління кредитними ризиками, особливо для вели-

Рис. 2. ТОП-5 найбільших банків за кредитами, наданими юридичним особам у 2024 році

Джерело: сформовано на основі [7; 8]

ких корпоративних позичальників, та впровадження заходів щодо підвищення безпеки кредитування.

Забезпечення безпеки кредитування підприємств є однією з ключових умов стабільного розвитку банківської системи та економіки країни загалом [5; 6, с. 118]. В умовах євроінтеграції та посилення вимог до прозорості фінансових операцій актуальним стає вдосконалення механізмів управління кредитними ризиками та підвищення ефективності контролю за використанням кредитних ресурсів. Забезпечення безпеки кредитування дуже важливе для малого та середнього бізнесу, який часто стикається з проблемами доступу до фінансових ресурсів через недостатні державні гарантії та високий рівень ризиків (рис. 3).

Однією з основних проблем є високий рівень кредитних ризиків та неповернення кредитів, який негативно впливає на ліквідність банківських установ і стабільність фінансового сектору. Для подолання цього виклику доцільним є впровадження сучасних механізмів

оцінки кредитоспроможності позичальників та використання кредитного скорингу на основі цифрових технологій, який дозволяє більш точно прогнозувати можливі ризики та зменшувати обсяги непрацюючих кредитів.

Ще одним викликом є недостатня прозорість використання кредитних коштів, яка ускладнює контроль за ефективністю фінансування підприємств. Використання сучасних цифрових платформ для моніторингу кредитних операцій і звітності дозволяє підвищити прозорість та оперативність контролю, що сприяє зниженню корупційних ризиків і підвищенню довіри до банківських процедур [9, с. 51].

Обмежені державні гарантії для малого та середнього бізнесу створюють додаткові бар'єри для залучення фінансування, особливо у кризових умовах та під час воєнного стану. Розширення державних програм гарантування повернення кредитів є ефективним інструментом підтримки підприємств та стимулювання банків до активного кредитування.

Рис. 3. Основні виклики та напрями удосконалення системи безпеки кредитування підприємств у контексті євроінтеграції

Джерело: сформовано автором

Недостатній рівень адаптації банківських процедур до європейських стандартів управління кредитними ризиками є ще одним фактором, який обмежує конкурентоспроможність українських банківських установ. Інтеграція стандартів ЄС у процедури оцінки ризиків, внутрішнього контролю та безпеки кредитування дозволяє підвищити ефективність управління портфелем кредитів та зміцнити фінансову стабільність банківського сектору.

Вплив воєнних та макроекономічних ризиків на стабільність кредитного портфеля підкреслює необхідність розробки механізмів страхування кредитних ризиків та впровадження антикризових сценаріїв управління. Це забезпечує банкам більшу стійкість до негативних зовнішніх факторів та підвищує загальний рівень фінансової безпеки.

Концентрація кредитних ресурсів у кількох великих банках створює ризики для стабільності системи та обмежує доступ середнього та малого бізнесу до фінансування. Поширення практик публічно-приватного партнерства та диверсифікація кредитних інструментів дозволяє забезпечити більш збалансований розподіл фінансових ресур-

сів і стимулює розвиток підприємств різного масштабу.

Вищенаведені проблеми та перспективи розвитку системи безпеки кредитування підприємств демонструють необхідність комплексного підходу, який включає цифровізацію процесів, інтеграцію європейських стандартів, розвиток державних гарантій та механізмів управління ризиками, що в цілому сприятиме підвищенню фінансової стабільності та підтримці економічного розвитку в умовах євроінтеграції.

Висновки. Отже, розвиток системи забезпечення безпеки кредитування підприємств в Україні в умовах євроінтеграції потребує комплексного підходу, який передбачає вдосконалення банківських процедур, впровадження сучасних цифрових рішень, адаптацію до європейських стандартів управління кредитними ризиками та розширення державної підтримки. Підвищення прозорості, зміцнення інституційного потенціалу та активне використання державних гарантій сприятиме відновленню фінансової стабільності, підвищенню інвестиційної привабливості та розвитку підприємницької діяльності в посткризовий період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варналій З. С., Бондаренко С. М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. № 56. С. 106–113.
2. Гриценко Л., Павленко Л., Кожушко І., Ерісен О. Комплексна оцінка кредитного ризику українських банків. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2025. № 2(56). С. 20–33.
3. Жежерун Ю. В., Місценко Р. В., Колесник В. О. Сучасний стан банківського кредитування суб'єктів малого підприємництва сфери оборони в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 3. С. 225–230.
4. Жураковська А., Лукашова Д., Павлов Р. Виклики та специфіка забезпечення економічної безпеки підприємства в кризових умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-100> (дата звернення: 24.09.2025).
5. Романовська Ю., Козаченко Г., Погорелов Ю., Помазун О., Редько К. Проблеми розвитку економічної безпеки в Україні: виклики та можливості. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. № 5(46). С. 249–257.
6. Павлов К., Павлова О., Крижановський С., Савчук А. Фінансова безпека українських підприємств: сучасний стан, основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Socio-Economic Problems and the State (electronic journal)*. 2022. Т. 26. № 1. С. 3–11.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 24.09.2025).
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 24.09.2025).
9. Шило Ж., Мельник Л., Скаковська С. Перспективи розвитку банківського кредитування підприємств України. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 3. С. 50–55.

REFERENCES:

1. Varnalii Z. S., Bondarenko S. M. (2023) Finansova bezpeka pidpriemstv Ukrainy v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia [Financial security of Ukrainian enterprises in wartime and post-war recovery]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*, vol. 56, pp. 106–113. (in Ukrainian)

2. Hrytsenko L., Pavlenko L., Kozhushko I., Erisen O. (2025) Kompleksna otsinka kredytnoho ryzyku ukrainskykh bankiv [Comprehensive assessment of the credit risk of Ukrainian banks]. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, no. 2(56), pp. 20–33. (in Ukrainian)
3. Zhezherun Yu. V., Mistsenko R. V., Kolesnyk V. O. (2024) Suchasnyi stan bankivskoho kredytuvannia subiektiv maloho pidpriemnytstva sfery oborony v Ukraini [Current state of bank lending to small business entities in the defense sector in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 9, no. 3, pp. 225–230. (in Ukrainian)
4. Zhurakovska A., Lukashova D., Pavlov R. (2024) Vyklyky ta spetsyfika zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v kryzovykh umovakh [Challenges and specifics of ensuring the economic security of an enterprise in crisis conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-100> (accessed September 24, 2025). (in Ukrainian)
5. Romanovska Yu., Kozachenko H., Pohorelov Yu., Pomazun O., Redko K. (2022) Problemy rozvytku ekonomichnoi bezpeky v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti [Problems of economic security development in Ukraine: challenges and opportunities]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, no. 5(46), pp. 249–257. (in Ukrainian)
6. Pavlov K., Pavlova O., Kryzhanivsky S., Savchuk A. (2022) Finansova bezpeka ukrainskykh pidpriemstv: suchasnyi stan, osnovni problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Financial security of Ukrainian enterprises: current status, main problems and ways to solve them]. *Socio-Economic Problems and the State (electronic journal)*, vol. 26, no. 1, pp. 3–11. (in Ukrainian)
7. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/> (accessed September 24, 2025). (in Ukrainian)
8. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed September 24, 2025). (in Ukrainian)
9. Shylo Zh., Melnyk L., Skakovska S. (2025) Perspektyvy rozvytku bankivskoho kredytuvannia pidpriemstv Ukrainy [Prospects for the development of bank lending to Ukrainian enterprises]. *Modeling the development of the economic systems*, no. 3, pp. 50–55. (in Ukrainian)